

Landsbygds Nytt

Nr 2 – 2015 Årgång 14

Länsstyrelsen Gävleborg och Länsstyrelsen Dalarna

Foto: Linda Elverstig

UR INNEHÅLLET:

DJURENHÅLLNING:

- Tillväxt och hälsa hos betande nötkreatur
- Gödselgaser

JORDBRUKARSTÖD:

- Inför årets kontrollsäsong
- Rapportera nötkreatur i tid

LANDSBYGDSUTVECKLING:

- Finns det några stöd?
- Träff om nationell livsmedelsstrategi

Lönsamhet och mervärden

Konkurrenskraftsutredningen har lämnat sitt betänkande (SOU 2015:15) och myndigheter och organisationer har lämnat sina ytanden nu under juni månad. Syftet med betänkandet är att lämna förslag på hur svenskt lantbruks livsmedelsproduktion ska bli mer konkurrenskraftigt i förhållande till importerad mat.

När svenska livsmedel ska marknadsföras framhålls djursskyddet, antibiotikafriheten, de betande korna, de hårdare bestämmelserna angående växtskyddsmedel och restriktivitet angående genmodifierade organismer (GMO). Dessa mervärden är till viss del produktionshämmande och fördyrande för producenter. Att köpa svenska livsmedel är att betala mer men också att få mer. Det finns en betalningsvilja bland svenska konsumenter för svenska livsmedel.

Konkurrenskraftsutredningen föreslår frivillighet gällande bete för mjölkkor för

att harmonisera med övriga EU-länder. De växtskyddsmedel som är tillåtna i nom EU ska också vara tillåtna i Sverige. För att få snabbare framgångar inom växtförädlingen föreslås utnyttjande av GMO-teknik. Uteredarna har också sett att gårdar över 200 ha är mer lönsamma än de som är mindre. En översyn av fastighetslagen är därför angelägen. En tydligare ursprungsmärkning föreslås också eftersom konsumenternas val, att betala för svenska mervärden, måste förenklas.

Det finns utrymme för både stora och små producenter i våra län. Om det blir frivilligt inom de områden som utredningen föreslår så är det fortsatt regelstyrt i ekologisk produktion. Några av de mest framgångrika lantbruksföretagarna i länen väljer allt oftare en utveckling för sitt företag som innebär direktkontakt med marknaden. Att ta bort mellanhänder och sälja varor med en tydlig profil

eller identitet synes vara en större framgångsfaktor än den mera bulkinriktade produktionen. Det måste samtidigt konstateras att alla producenter inte kommer att kunna eller vilja sälja sina produkter utan mellanhänder, varför den mera anonyma produktionen sannolikt fortsatt kommer att vara av stor betydelse för att bevara en volym i lantbruket.

Berit Löfgren, berit.lofgren@lansstyrelsen.se

Foto: PelleFlorell

Rapportering av nötkreatur

För dig som har nötkreatur och söker utbetalt i nötkreaturstödet och kompensationsstödet så måste djurens in- och uthändelser vara registrerade i centrala nötkreatursregistret (CDB) inom 7 dagar.

Djuren måste också vara märkta och journalförda. För de djur som under beräkningsperioden rapporterats för sent så kommer inte något stöd betalas ut. Detta gäller också om du till exempel har köpt ett djur av någon annan som inte har märkt, journalfört eller rapporterat djuret på rätt sätt under beräkningsperioden.

Du kan rapportera till CDB på följande sätt:

- CDB-internet
- elektronisk stalljournal
- blankett till Jordbruksverket
- blankett till husdjursförening

Inför årets kontrollsäsong!

Om och när du blir uttagen till kontroll i år kan beror på flera saker. Länsstyrelserna kontrollerar en viss procent av alla SAM-ansökningar som görs varje år och urvalet av vilka gårdar som kontrolleras grundar sig till en viss del på slumpen men kan också bero på att man tillhör en riskgrupp.

Om du blir uttagen för någon kontroll kommer kontrollanten att ta kontakt med dig innan kontrollen påbörjas. Beroende på vad som ska kontrolleras finns det reglerat hur långt innan kontroll kontrollanten får kontakta dig. Vissa kontroller får inte förälmälas alls. Vid den första kontakten så får du besked om vad som kontrollanten vill titta på vid detta besök. I år kan du även få flera olika besök av länsstyrelsen och det gäller främst dig som har betesmarker med särskilda världens och valt särskild skötsel. Du kan även få besök av flera kontrollanter samtidigt då vi försöker samordna våra kontroller med exempelvis djurskyddsinspektörer, tvärvillkorskontrollanter med flera.

Nu när du vet att du kommer bli kontrollerad så är bra att förbereda sig så bra man kan! Det kan exempelvis vara att underrätta eventuella andra djurägare som har djur på dina marker, ta fram dokumentation som kontrollanten vill se. Tänk gärna igenom och tala om för kontrollanten om det går djur på dina

marker som denne ska passa sig extra för, exempelvis tjur i flocken, nykalvade kor, baggar, närgångna hästar eller om djuren är väldigt skygga.

I de fall du blir uttagen till en arealkontroll så kommer kontrollanten gå runt dina åkrar och betesmarker för att kontrollera gränserna och jämföra med en kartbild. Kontrollanten tittar även skötseln på åkrarna/betesmarkerna, aktivitetskrav, grödan och i vissa fall antalet grödor med mera. Ibland kan kontrollanten även räkna dina djur och kontrollera märkning och journalföring. I vissa fall kan det också bli en efterkontroll om den första kontrollen sker tidigt i växtsäsongen och alla vallar och betesmarker inte har hunnits betats tillräckligt, grödor inte kommit upp eller trädor putsats/brutits.

När kontrollanten är klar så kontaktar denne dig för genomgång av kontrollen, det kan dels ske via telefon eller att ni träffas och går igenom vad kontrollanten sett. Efter kontrollen får du sedan ett resultatbrev med sammanställning av

kontrollen. Är det något som är felaktigt så kontaktar du kontrollanten inom 10 dagar skriftligen.

Vi strävar alltid till att få kontakt med dig innan kontroll och efter, men ibland misslyckas vi och då får du hem ett brev med kontrollresultat efter kontrollen.

Kontrollanterna

PS. Här följer några tips för att undvika onödiga kostsamma fel!

- Gör miljöhusesyn för att ha koll på tvärvillkor som gäller just dig!
- Bor du i nitratkänsligt område? Ta reda på vad som gäller dig på Jordbruksverkets hemsida!
- Sköt betesmarkerna enligt de skötselvillkor som finns för de stöd du söker den skötsel du valt!
- Aktivitetskravet för gårdsstödet är nytt för i år. Beta, putsa, skörda eller slå av grödan på marken. Ha extra koll på utägor och uthyrda/utlånade häst-hagar som du inte besöker så ofta!
- Kom ihåg att för förgröningsstödet så ska den ansökta grödan finnas på skiftet mellan 1 juni och 31 juli.
- Kom ihåg att skörda/beta de vallar där du sökt grödkod 49 med utbetalning för kompensationsstöd!
- Anmäl ändringar i SAM-ansökan, efter en kontroll förälmäls får du inte ändra!
- Märk dina djur i tid och ta hem nya märken när de tappat!
- Registrera och journalför förflyttningar för dina djur när de föds/köps/säljs/slaktas!

DS.

Foto: Anna Fläckman

Tillväxt och hälsa hos *betande nötkreatur!*

Under våren hade Länsstyrelsen Gävleborg en kurs i Bollnäs tillsammans med nöthälsoveterinär Virpi Welling från Gård och Djurhälsan. Under en dag gick vi igenom hur man får bästa tillväxt och hälsa hos betande nötkreatur. En mycket intressant kurs med många bra tips på hur djuren kan ges de bästa förut-sättningarna att växa och må bra på betet.

Betesstrategi

Det är bra att ha en genomtänkt strategi innan säsongen kommer igång. Hur ska jag utnyttja arealen bäst, hur får jag bättre köttkvalitet och bättre hälsa på djuren under betet och hur ska jag spara arbete och tid? Men man behöver också tänka över vilken kvalitet av bete som finns på betesmarkerna. Är det hagmark och ängar? Eller rena åkermarksbeten med vall? Näringsvärdet kan skilja rätt mycket beroende på vilken typ av bete man har.

Produktionsinriktningen påverkar också vilken typ av betesstrategi som passar gården bäst. Passar kontinuerligt bete bäst, där djuren går på hela fällan hela sommaren? Eller passar det bättre med rotationsbete eller stripbetning? Går det att sambeta eller växelbeta med andra djurslag så minskar parasittrycket väsentligt.

Rätt beläggningsgrad för hög tillväxt

Det är viktigt att ta hänsyn till årsvariationen och beräkna hur många djur som betet klarar av att föda. För lite djur på betet, det vill säga en låg beläggningsgrad, gör att betet snabbt blir förvuxet vilket leder till att djuren äter mindre och tillväxttakten sjunker. Är beläggningsgraden för hög tröttnas betet ut och återväxten blir sämre vilket också leder till att djuren får i sig mindre foder och tillväxten sjunker. Men vad är då lagom

beläggningsgrad? Rolf Spörndly på SLU har en bra tumregel man kan följa.

Lämpligt betestryck?

Ca 1500 kg kvigor/stutar per ha åkermarksbete och 750 kg per ha hagmarksbeten under maj-juni. Sedan ökar arealbehovet till det dubbla under juli-augusti för att sedan tredubblas under september-oktober.

Hur stor är djurens tillväxt på betet?

Ett försommarbete med 11,2 MJ/kg ts räcker till 1,15 kg tillväxt/dag för ett djur på 550 kg. Går samma djur på ett förvuxet bete med 9,2MJ/kg ts räcker det bara till 0,55 kg tillväxt per dag. Om djuren släpps på ett förvuxet tuvtåtelbete täcker energiinnehållet bara 75% av djurets underhållsbehov och de kommer att magra av istället för att växa. Betets kvalitet har därför stor betydelse för tillväxten och ekonomin.

Vatten

Vatten på betet är viktigt att ordna på ett bra sätt. Det får inte vara för långt att gå för att dricka, max 200 meter och fler djur måste kunna dricka samtidigt. Nöt gör gärna det eftersom de är flockdjur. En mjölkko dricker upp till 100 liter vatten per dag på betet, medan en diko som bara producerar mjölk till sin kalv har ett mindre behov. Vattnet ska vara av god kvalitet och tillräckliga volymer ska finnas så de hinner dricka sig otörstiga. Den övre kritiska temperaturen för en ko innan hon drabbas av värmestress är runt 25 grader. Då sänks foderintaget och behovet av vatten ökar. Glöm inte att vattenkaren ska rengöras, helst varje dag. Ha som tumregel att du själv ska vilja dricka det.

Mineralfoder

Betet täcker inte hela behovet av mineraler så det bästa är att ge extra mineralfoder i en särskild krubba. Vid betesläppet ska man välja ett mineralfoder med extra magnesium för att undvika beteskramp. Särskilt viktigt är det att se till att de växande dikalvarna får sitt behov av mineraler tillgodosett, annars kan tillväxten minska. Saltsten ska självklart också finnas separat från mineralfodret.

Betande kvigor skapar vackra vyer i Hedesunda. Foto: Linda Elverstig

Vilka nötkreatur ska gå på bete?

Huvudregeln är att nötkreatur ska få visas ute under sommaren. Kravet i djurskyddsförordningen är att nötkreatur som hålls för mjölkproduktion ska gå på bete minst 6 timmar per dygn. I Gävleborg och Dalarna betyder det att de ska vara ute på bete under en sammanhängande tidsperiod på minst två månader under 1 maj till 1 oktober och minst en månad ska infalla under perioden 1 juni till 31 augusti.

Det finns undantag också, exempelvis behöver inte nöt för mjölkproduktion födda 1 mars eller senare gå på bete första

levnadsåret. Det är också tillåtet att ta in djuren vid onormala väderleksförhållanden eller vid allvarliga insektsangrepp. Men glöm då inte att sådant ska journalföras!

Övriga nöt som inte hålls för mjölkproduktion då? I våra trakter ska de hållas på bete eller ges tillfälle att visas ute hela dygnet under en sammanhängande period av 60 dygn under perioden 1 maj-15 oktober. Tjurar undantagna.

Läs mer om detta på www.jordbruksverket.se

Fördelar med bete

På bete går kor ca 4-8 km per dag. Detta gör att den syreupptagande förmågan och lymfcirkulationen ökar, vilket förbättrar försvarssystemet mot olika infektioner och smittämnen. Det är också bra för kons leder och ger friskare ben och klövar. Sedan är det också mindre antal spen-tramp och färre antal kor som drabbas av kalvförlamning på betet.

Sedan håller de ju vårt landskap öppet och attraktivt!

Petra Forsmark, 010-225 12 08
petra.forsmark@lansstyrelsen.se

Åkerbete gräs		Naturbete		Tutvtåtel	
Tidigt	Förvuxet	Före axgång	Efter axgång	Före axgång	Efter axgång
11,5 MJ	10,1 MJ	11,1 MJ	10,5 MJ	9,4 MJ	6,1 MJ
210 g råprotein	92 g råprotein	167 g råprotein	110 g råprotein	135 g råprotein	93 g råprotein
420 g NDF	540 g NDF	491 g NDF	593 g NDF	521 g NDF	622 g NDF

MJ = Energiinnehåll, NDF = Fiberinnehåll

Finns det några stöd för den som

Inför landsbygdsprogrammet 2014–2020 fick vi höra att det inte skulle vara så stora förändringar jämfört med tidigare program. Troligen är de största skillnaderna att ansökan ska göras digitalt och att stödandelen på godkända kostnader är ändrade.

Det finns ett stort antal stöd i landsbygdsprogrammet. Alla dessa har en egen budget, vissa nationella, andra regionala. Alla ansökningar görs via Mina sidor på Jordbruksverkets hemsida och skickas elektroniskt till din länsstyrelse. Vid bifall kommer pengarna att hämtas från de olika budgetarna. I de fall det handlar om nationella potter kommer länsstyrelsen att avropa medel från Jordbruksverket. Eftersom ansökningarna görs digitalt på så kallade smarta sidor kommer ni att lotsas vidare, steg för steg, till rätt stöd. Hela programmet är tydligt målstyrt. Alla ansökningar kommer därför att få poäng för hur de uppfyller prioriteringarna för de olika stöden.

Många olika stöd

De olika stöden i landsbygdsprogrammet 2014–2020 grupperas nedan efter syfte. Som ni ser är det ett stort antal. Alla stöd kommer inte att vara sökbara i september. Några kommer att starta under 2016.

Vi väljer ändå att publicera hela paketet för att inte störa långsiktig planering.

Kompetensutveckling och rådgivning

- för ökad konkurrenskraft
- för kort livsmedelskedja och lokala marknader
- inom miljö och klimat
- för att skapa nya jobb
- för kommersiell service och viss offentlig service

Det är länsstyrelsen som driver projektet inom dessa områden och som kommer att upphandla tjänster från externa rådgivningsföretag. Om aktörer saknas inom områden är det länsstyrelsen som ansvarar för utförandet. Det är inte möjligt för andra företag och organisationer att söka kompetensutvecklingsprojekt. Det är heller inte längre möjligt att söka medel för egen kompetensutveckling, exempelvis seminkurs. Det är betydligt

minder pengar inom kompetensutveckling denna programperiod jämfört med tidigare.

Investeringsstöd till jordbruk, trädgård och rennärning

- för ökad konkurrenskraft inom jordbruk- trädgård och rennäringsföretag
- för energieffektivisering samt energigrödor
- för att minska jordbruket utsläppa av växthusgaser och ammoniak

Förädlingsstöd

- förädlingsstöd för kort livsmedelskedja och lokala marknader
- förädlingsstöd för att skapa nya jobb

vill söka?

Foto: Mostphotos/Wu Kaijiang

Inom dessa grupper hittar ni det som vi tidigare kallade investeringsstöd. 40 % av godkända kostnader kan lämnas som bidrag. Investeringarna måste uppgå till minst 100 000 kr. Det maximala stödbeloppet är olika beroende på stöd och län. Gävleborg kommer att ha en öppen budget för samtliga stöd till att börja med. Dalarna har tre ansökningsomgångar per år med sista ansökningsdag 31 januari, 30 april och 30 september. Nyhet för investeringar i djurproduktion är enhetskostnader för mjölkko-, kalv- och ungnötsplatser samt för svin- och fjäderfästallar.

Miljöinvesteringar

- stängsel mot rovdjur
- engångsröjning av betesmark
- förbättrad vattenkvalitet
- anlägga och restaurera våtmarker och dammar för biologisk mångfald
- anlägga och restaurera våtmarker och dammar för förbättrad vattenkvalitet
- anlägga tvåstegsdiken
- reglerbar dränering
- återställa och restaurera kulturmiljöer i rensköteslområdet

Här ska ni som vill söka stöd vara uppmärksamma på ansökningsomgångar och

nyheter som kommer att publiceras på länsstyrelsernas webb-platser och i kommande nummer av Landsbygdsnytt. De flesta stöd kommer att öppna i september 2015.

Startstöd

Investeringsstöd för jobb och klimat

- investeringsstöd till förnybar energi
- investeringsstöd till gödselbaserad biogas
- investeringsstöd för att skapa nya jobb

Startstödet känns igen från tidigare program. Stöd för investeringar för energiproduktion finns både för lantbruk och för andra företag. Investeringsstödet för att skapa nya jobb är förra periodens åtgärder för diversifiering av lantbruk, mikroföretag och turism. Ansökningsomgångar och begränsningar likande de som för investeringsstödet ovan.

Service, infrastruktur och attraktiv landsbygd

- stöd till investeringar i småskalig infrastruktur

- stöd till bredband
- stöd till investeringar i service och fritid på landsbygden
- stöd till investeringar i infrastruktur för rekreation samt för tursitinformation
- stöd till utveckling av natur- och kulturmiljöer

I denna grupp av stöd finns de investeringsstöd som i praktiken handläggs som projektstöd. Det är möjligt att få upp till 90 % av godkända kostnader i bidrag undantaget bredband där stödandelen är 50 % i Dalarna och 60 % i Gävleborg.

Samarbete

När det gäller samarbetsstöden ber vi om att få återkomma.

Mer information

Läs mer om stöden på Jordbruksverkets webbplats: www.jordbruksverket.se
Information om beslutsomgångar och urval av ansökningar kommer att finnas på länsstyrelsernas webbplatser: www.lansstrelsen.se/dalarna respektive www.lansstrelsen.se/gavleborg

Kurser och rådgivning

Länsstyrelserna räknar med att från hösten eller nästa vår få nya pengar så att vi återigen kan erbjuda kurser och rådgivning inom ämnesområdena ekologisk produktion, trädgård, betesmarker- och

slätterängar, våtmarker, kulturvärden i odlingslandskapet och Greppa näringen. Håll utkik på våra hemsidor och i kommande nummer av Landsbygdsnytt.

Regional träff om en nationell livsmedelsstrategi i Borlänge

Om man betänker att ordet strategi kan översättas med plan så blir det tydligare att det inte bara är vad en strategi ska innehålla som är viktigt, utan även att bestämma vart strategin eller planen ska ta oss. Precis som kaninen i sagan om Alice i Underlandet sa: "Om du inte vet vilket mål du har så behöver du heller ingen plan för hur du ska ta dig dit".

Landsbygdsminister Sven-Erik Bucht och Dalarnas landshövding Maria Norrfalk

Foto: Mostphotos

Foto: Mostphotos/Ann Louise Hagevi

Med brett politiskt stöd är det nu beslutat att Sverige ska ha en livsmedelsstrategi, en plan för att öka landets matproduktion. Planen ska vara långsiktig och ta hänsyn till regionala förväntningar och utvecklingsmöjligheter men också vad olika regioner kan bidra med för att stärka utvecklingen.

Näringsdepartementet har därför bjudit in till sex träffar runt om i landet under våren för att samla in synpunkter kring detta. Den 13 april var det Borlänge och Länsstyrelsen Dalarnas tur att tillsammans med länsstyrelserna i Gävleborgs och Uppsala län vara värd för en sådan regional träff. Företrädare för alla led i livsmedelskedjan fick därmed möjlighet att föra fram det de tycker är det allra viktigaste i våra län för att stärka livsmedelsproduktionen. Just vikten av

att hela kedjan, från primärproducenter till konsument och exportörer, skulle få komma till tals betonades tydligt i näringsdepartementets ambitioner för de regionala träffarna och till träffen i Borlänge mötte ungefär hundra företrädare upp.

Maria Norrfalk inledde träffen med att hälsa välkommen och beskriva den nuvarande strukturen för livsmedelsproduktionen i de representerade länen.

Landsbygdsministern Sven-Erik Bucht betonade i sitt anförande hur betydelsefulla landets livsmedelsproducenter är. För att stimulera exporten av de produkter som dessa producenter levererar så har regeringen bland annat tillsatt en livsmedelsattaché i Peking berättade han vidare. Och fler länder står på tur för detta!

Därefter talade fyra representanter från olika delar av livsmedelskedjan utifrån sina erfarenheter:

LivsWäx – Ordföranden Peter Börjesson berättade om hur ett samarbete mellan producenter i Dalarna och Gävleborg bland annat möjliggjort en gemensam märkning av deras produkter i butik för att underlätta för konsumenter att välja lokalt producerade varor.

Ulva Park i Uppland – Gunnar Backman, som är verksamhetsansvarig, berättade att de bedriver försöksodling av nya grödor i ett projekt som även har integration som syfte. Bland annat har en ny böna tagits fram och den finns nu att köpa i butik.

Gefleortens mejeriförening – VD Magnus Lindberg berättade om förutsättningarna för att driva ett litet mejeri och vad de gjort för att profilera sig.

LRF – företagscoach Pirjo Gustafsson lyfte särskilt fram hur en bättre fastighetsstruktur i framförallt Dalarna skulle underlätta utvecklingen för företag som vill satsa på sin utveckling där.

Processledaren för arbetet med livsmedelsstrategin är Annica Åhnberg, flera av er kommer säkert ihåg att hon var jordbruksminister 1996-1998. Hon lämnade ordet fritt till publiken för att vi skulle kunna delge varandra våra synpunkter. Flera av deltagarna betonade att de slutsatser som nyligen presenterats i utredningen om jordbrukets- och trädgårdsnäringens konkurrenskraft var viktiga och uppmanade till att de slutsatser som dragits i utredningen även skulle genomföra arbetet med livsmedelsstrategin.

Som en avslutning på det öppna ordet gjordes en enkel röstning på de ledord som Annica Åhnberg låtit anteckna utifrån deltagarnas anföranden och några av de ledord som publiken verkade tycka vara de mest betydelsefulla blev lönsamhet, samverkan, konkurrenskraft samt attraktivt företagsklimat.

Efter vårens arbete med de regionala träffarna kommer processledaren att även träffa olika branschföreträdare innan hon gör en summering av alla synpunkter. Under våren 2016 beräknar man att livsmedelsstrategin ska vara färdig för presentation och därmed har vi en tydligare beskrivning av hur vi ska nå de mål som vi gemensamt kommit fram till!

Har du synpunkter kring vad en livsmedelsstrategi ska innehålla? Skicka ett e-postmeddelande till: n.livsmedelsstrategin@regeringskansliet.se

Vill du veta mer eller följa arbetet med livsmedelsstrategin tycker vi att du ska läsa deras blogg som finns på adressen: www.naringsbloggen.se/livsmedel

AnnMarie Fagerberg 010-22 50 238
Berit Löfgren 010-22 51 436

Gödselgaser

Flytgödsel introducerades i Sverige under 1950-talet. Flytgödsel-systemet har många fördelar men även nackdelar och stora risker. Under 70-talet var flytgödselhantering en förutsättning för att få statligt stöd. Redan då uppmärksammade Arbets- och miljöskyddsstyrelsen riskerna med systemet och gav ut föreskrifter vid arbete med flytgödsel.

Vad finns det då för risker med systemet? Flytgödsel avger ett antal gaser som är mer eller mindre skadliga för djur och människor. Vid utformningen av stallar har man under de senaste åren ofta glömt bort hur stora risker det finns med gödselgaser. Stora gödselbehållare under spalt, som det oftast byggs vid samlingsfållan vid mjölkkningsroboten, kräver ibland omrörning inne i stallet för att gödseln ska bli tillräckligt lättflytande och homogen för att pumpas ut. I en del Europeiska länder lagras all gödsel under spalten i så kallade gödselkällare, vilket inte är tillåtet i Sverige. Ett antal dödsfall inträffar tyvärr årligen i samband med omrörning och utgödsling av dessa stallar. Det kan också vara livsfarligt att stå i närheten av en pumpbrunn under omrörning. Det bildas alltid svavelväte i flytgödsel och vi har ett gränsvärde för hur mycket svavelväte vi får ha i våra stallar 0,5 ppm. Vid låga värden kan man känna lukten av ruttna ägg 0,1 ppm stiger detta förklaras luktsinnet och vid tillräckligt höga koncentrationer räcker det med ett enda an-

detag som kan leda till medvetlöshet eller i värsta fall döden. När koncentrationen stiger känner man det inte och man vet heller inte hur hög koncentrationen. Därför gäller det alltid att vara försiktig vid pumpning och hantering av flytgödsel.

Skyddsåtgärder

Se till att gummidukar och luckor är tillräckligt täta så att de förhindrar att gas tränger in i stallet. Vattenlås och gödselgasfläkt krävs för bra skydd. Gödselagring inne i stallet är olämpligt. Var försiktig och tänk på väl ventilerat i samband med omrörning i pumpbrunn påfyllnings av tankvagn, omblandning eller fyllning av flytgödsel. Gå aldrig ner i en gödselbrunn utan att först ha alla säkerhetsåtgärder klara. Redan tidigt i byggskedet måste man planera för att undvika att gödselgaser i stallet som kan påverka människor och djur.

Mats Selin, mats.selin@lansstyrelsen.se

Fakta

Gödselgaser

H₂S = Svavelväte

CO₂ = Koldioxid

NH₄ = Ammonium

CH₄ = Metan

Gefleortens

– ditt lokala mejeri

Gefleortens mejeriförening hämtar mjölk från 84 leverantörer i Dalarna, Gästrikland och Uppland. 14 % av mjölken är ekologisk producerad. Förutom dryckesmjölk tillverkas grädde och syrade produkter. Bollnäsfilen är en produkt som säljs i hela landet.

Foder fritt från sydamerikans soja

Det är nog många mjölkproducenter som vill att handelskraftfodret till mjölk-korna ska vara svensktillverkat. Om det inte är möjligt så åtminstone inte soja från odlingar som skövlat regnskog. Jag har träffat Magnus Lindberg VD vid Gefleortens mejeri. Han berättade att

Gefleortens styrelsen väckte frågan för flera år sedan men att det då inte fanns samma intresse som nu. Under åren har bland annat Anders H Gustafsson och Sofi Öhlund, Växa Sverige, arbetat med underlag för ett hållbart foderbyte. I november 2014 beslutades att Gefleortens leverantörer skulle välja bort kraftfoder

Det gäller att bygga in mervärden i nya produkter för fortsatt efterfrågan på våra produkter, säger VD Magnus Lindberg, Gefleortens

Exempel på Gefleortens reklam.

med sojamjöl producerat i Sydamerika. Vid nyår var det dags för alla leverantörer att se till att bara utfodra med godkända kraftfoder. Innan dess hade mejeriet kontaktat alla foderfirmor för att lista de foder som inte innehåller soja från Sydamerika. Några gårdar provade kraftfodret i sina besättningar. Rådgivning och möten med ägarna anordnades. Generellt sett har beslutet om sojafritt foder mottagits positivt.

Bygga mervärden

Vilka vinster räknar Gefleortens med foderbytet? Magnus berättar att förutom miljövinster så vill mejeriet bygga in mervärden i produkterna. Konsumenterna ska genom sina inköp bidra till mer hållbar konsumtion och till miljömålen och det ska vara möjligt för mejeriet att betala ett bättre pris till sina medlemmar. När annonsering och marknadsföring av Gefleortens mjölk producerad utan soja från Sydamerika startade hade alla utfodrat med kraftfodret i några månader. De flesta har inte märkt så stor skillnad men det finns både de som fått mer mjölk och de som fått något lite mindre. Med foderbytet har inte någon ökning

av mjölkpriset skett. Omvänt har heller inte priset minskat. Det handlar om att behålla marknadsandelar.

Trädkramande kor

Vi är många som älskar reklamkampanjens trädkramande kor. De är både humoristiska och allvarliga. Det är inte alla som begriper varför korna kramar träd. Kor äter gräs, inte träd. Det är verkligen ett bevis på hur komplicerad kommunikation kan vara. I höst kommer 1½-litersförpackningen med mellanmjölk att förses med en dekor med trädkramande kor och informerande text om hur Gefleortens leverantörer bidrar till miljöarbetet och hur det kopplas till konsumentens val. Vi som bor i Gävle, Sandviken och Borlänge kan nu se dessa piggar kor på bussar och reklamskyltar på stan.

Gefleorten i framtiden

Magnus berättar vidare hur viktigt det är för mejeriet att fortsätta bygga in mervärdet i sina produkter. Just nu hanteras tre

fraktioner med mjölkråvara. Det är dalmjölk, ekmjölk och vanlig mjölk. Mejeriet är också mycket måna om att hålla en hög servicegrad till olika kunder, som butiker och kommuner. Det finns en ökad efterfrågan på ekologiska produkter.

Gefleortens medlemmar är mycket engagerade och det är mycket högt deltagande på medlemsmöten. Mejeriet anordnar en lokal guldmedaljutdelning där de som levererat högklassig mjölk under lång tid bjuds in. Betessläppen är verkligen i ropet och har samlat i snitt 2 000 besökare per gård.

Berit Löfgren, 010-225 14 36
berit.lofgren@lansstyrelsen.se

Reklamen sitter på en buss, en buss med biogastank på taket

Den nya vattenförvaltningen

Länsstyrelserna i Gävleborg och Dalarna och Vattenmyndigheten i Bottenhavet har under våren träffat LRF-medlemmar för att bland annat diskutera förslaget till nytt åtgärdsprogram för vattenförvaltningen.

Fram till sista april kunde vem som helst lämna synpunkter på förslag till åtgärdsprogram, förvaltningsplan och miljökvalitetsnormer, samt statusklassningar, åtgärdsförslag med mera i VISS. Vattenmyndigheterna och Länsstyrelserna arbetar nu med att hantera de inkomna synpunkterna.

Vattendelegationerna kommer i december 2015 att besluta om åtgärdsprogram, förvaltningsplan och miljökvalitetsnormer. De statusklassningar som finns i VISS i mitten av augusti kommer att användas för att i förvaltningsplanen beskriva hur läget är i vårt distrikt just nu. Åtgärdsförslagen i VISS kommer inte att fastställas utan förblir förslag på tänkbara lokala åtgärder. De åtgärder som beslutas och blir bindande är endast de som finns i åtgärdsprogrammet och som riktar sig till myndigheter och kommuner.

- Myndigheter och kommuner har sedan i sin tur möjlighet att välja den eller de lokala åtgärder som de bedömer som mest lämplig i varje enskilt fall. Det viktiga är att man klarar målet att uppfylla miljökvalitetsnormerna och inte låter sig begränsas av vad som står i VISS vid ett specifikt tillfälle, säger Åke Bengtsson på Vattenmyndigheten.

Läs mer på:

www.vattenmyndigheterna.se

Maria von Hofsten
010-225 12 16

Maria.vonHofsten@lansstyrelsen.se

TELEFONLISTA

Länsstyrelsen Gävleborg

Växel 010-225 10 00

Enheten för djurskydd, jordbrukarstöd och veterinära frågor

Jenny Larsson Enhetschef 010-225 14 57

Jordbrukarstöd

Ingrid Andersson Kontrollansvarig, djur-, tvär- och arealkontroller 010-225 14 53

Per Andersson Blockansvarig, arealkontroller 010-225 14 37

Åsa Andersson Handläggare 010-225 14 22

Åse Augustson Handläggare 010-225 14 43

Douglas Chang Handläggare 010-225 14 50

Mikael Dahlbom Kontrollansvarig, arealkontroller, Jordbruksfastigheter 010-225 14 25

Joakim Engholm Handläggare, arealkontroller 010-225 14 34

Gunilla Ericsson Handläggare 010-225 14 31

Anna Fläckman Djur-, tvär- och arealkontroller 010-225 14 61

Johan Färlin Handläggare, våtmarker, åtagandeplaner, restaurering av betesmarker 010-225 14 83

Anna Hernell Handläggare 010-225 14 92

Johanna Hildingsson Handläggare, Bygdemedel 010-225 14 82

Kristin Larsson Handläggare, arealkontroller 010-225 14 42

Pernilla Månsson Stödsamordnare 010-225 14 44

Sara Öberg Handläggare, miljöinvesteringar, stängsel mot rovdjur 010-225 14 74

Djurskydd

Maria Edlén Handläggare, Övergripande frågor 010-225 14 14

Djurskyddstelefon 010-225 11 18

Veterinära frågor

Arminé Avetian Länsveterinär 010-225 14 72

Jenny Bransell Länsveterinär 010-225 12 68

Enheten för landsbygd och tillväxt

Berit Löfgren Enhetschef 010-225 14 36

Nichlas Dahlén Fiskehandläggare 010-225 14 51

Karin E Fredlund Handläggare/rådgivare trädgård 010-225 14 24

Åsa I Eriksson Handläggare projektstöd landsbygd/tillväxt 010-225 14 35

Åsa M Eriksson Handläggare projektstöd landsbygd/tillväxt 010-225 13 96

Mariana Femling Grundläggande betaltjänster, kommersiell service 010-225 14 80

Petra Forsmark Husdjursrådgivare 010-225 12 08

Karl Gullberg Länsfiskekonsulent 010-225 14 12

Erik Holmestig Handläggare företagsstöd 010-225 14 26

Anders Johansson Rådgivare, biologisk mångfald 010-225 14 46

Lena Landström Förvaltning Hälsingegårdar 010-225 14 98

Karin Lindqvist Handläggare projektstöd 010-225 14 48

Jan Moberg Rådgivare, biologisk mångfald 010-225 14 52

Emilia Skogh Handläggare projektstöd 010-225 14 28

Håkan Sundelin Handläggare projektstöd, bredband 010-225 14 29

Länsstyrelsen Dalarna

Växel 010-225 00 00

Landsbygdsenheten

Björn Forsberg Landsbygdsdirektör, enhetschef 010-225 02 39

Jordbrukarstödsfunktionen

AnnMarie Fagerberg Funktionssamordnare 010-225 02 38

Erik Boije Fältkontroller/handläggare, ekologisk produktion 010-225 02 46

Ewa Pettersson Handläggare (tjänstledig) 010-225 02 63

Gisela Kayal Kontrollansvarig 010-225 02 48

Jennie Lundgren Handläggare, tvärvillkor 010-225 02 50

Fredrik Löfstrand Handläggningsansvarig 010-225 02 52

Helena Magnusson Handläggare 010-225 03 94

Karin Näsborn Fältkontroller, djurkontroller 010-225 02 56

Pär-Erik Rustas Fältkontroller, djurkontroller 010-225 02 64

Kristina Simonsson Handläggare, betesmarker, åtagandeplaner 010-225 02 65

Linda Stenberg Fältkontroller/handläggare 010-225 02 55

Katarina Österberg Förprovning djurstallar, fältkontroller 010-225 02 71

Landsbygdsutvecklingsfunktionen

Sten-Rune Lundin Vik funktionssamordnare 010-225 03 80

Erik Andersson Handläggare Leader 010-225 04 93

Cecilia Lundmark-Almlöf Förprovning djurstallar, EU-stöd 010-225 02 51

Ann Bené Handläggare Leader 010-225 02 59

Therese Englund Projektstöd, företagsstöd 010-225 02 37

Henrik Hansson Företagsstöd, projektstöd 010-225 02 41

Martin Henriksson Rådgivare, Greppa näringen, klimatfrågor 010-225 02 44

Kristina Homman Projektledare trädgård och ekologisk produktion 010-225 02 45

Erik Köpmans Projekt- och företagsstöd 010-225 02 49

Märta Ohlsson Rådgivning natur- och kultur, handläggare 010-225 02 58

Michael Persson Handläggare, kunskapsunderlag 010-225 02 60

Liselotte Sandberg Projekt- och företagsstöd 010-225 02 67

Gunilla Streijffert Behörighetsutbildning, tillsyn av bin 010-225 04 63

Ingegerd Sundkvist Företagsstöd, projektstöd 010-225 03 89

Valentina Söderberg Handläggare Leader 010-225 03 90

Artur Vilela Handläggare Leader 010-225 03 90

Edward Wirgén Miljöinvesteringar, rådgivare våtmarker 010-225 02 70

Markfunktionen

Håkan Mowitz Funktionssamordnare 010-225 02 53

Annika Persson Handläggare 010-225 02 61

Benny Nilsson Handläggare 010-225 02 54

Johan Strand Handläggare 010-225 02 66

Marie Damberg Handläggare 010-225 02 36

Stefan Josefsson Handläggare 010-225 02 47